

Έκθεση της Επιτροπής Κοινωνικής Πρόνοιας της Βουλής των Γερόντων για το θέμα «Το αναφαίρετο δικαίωμα των ηλικιωμένων σε ποιότητα ζωής και υγείας», σε θέματα που αφορούν την κοινωνική πρόνοια.

Παρόντες:

Αλέκα Γράβαρη Πρέκα, πρόεδρος	Χαράλαμπος Κωνσταντίνου
Μάρω Ανδρεάδη	ΠαπαΚωνσταντίνος Γεωργίου
Αντώνιος Κ. Δημητριάδης	Ahamid Eskidjian
Κώστας Ματσουκάρης	Ανδρέας Αποστόλου
Γεώργιος Χριστοφίνας	Νίκος Ανθίμου
Μενέλαος Κουζούπης	Ντίνος Ολύμπιος
Σωτήρης Παύλου	Κλαίλια Σουρμελή Σκοτεινού
Χρίστος Κούζης	Μηνάς Περδίας

Η Επιτροπή Κοινωνικής Πρόνοιας της Βουλής των Γερόντων μελέτησε το πιο πάνω θέμα σε συνεδρία της, που πραγματοποιήθηκε στις 25 Οκτωβρίου 2016. Στα πλαίσια της συνεδρίασης αυτής κλήθηκαν και παρευρέθηκαν εκπρόσωποι των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως του Υπουργείου Εσωτερικών, του Τμήματος Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας και των Φαρμακευτικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Υγείας.

Παρέστησαν επίσης ο πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων κ. Αντρέας Φακοντής και τα μέλη της επιτροπής βουλευτές κ. Μαριέλλα Αριστείδου, κ. Γιώργος Περδίκης και κ. Λίνος Παπαγιάννης.

A. Εισαγωγή

Εισάγοντας το υπό αναφορά θέμα η πρόεδρος της επιτροπής κ. Αλέκα Γράβαρη Πρέκα ανέφερε ότι το δικαίωμα σε ποιότητα ζωής και υγείας των ηλικιωμένων συνδέεται άρρηκτα με το επίπεδο ζωής και υγείας του πληθυσμού ως συνόλου, εκφράζοντας

ταυτόχρονα την άποψη ότι το εν λόγω επίπεδο ποιότητας υποβαθμίστηκε ανησυχητικά τα τελευταία χρόνια.

Σύμφωνα με την πρόεδρο της Επιτροπής Κοινωνικής Πρόνοιας, η καθιέρωση, για πρώτη φορά φέτος, της Παγκόσμιας Ημέρας κατά της Κακομεταχείρισης των Ηλικιωμένων, με πρωτοβουλία του Διεθνούς Δικτύου Παρεμπόδισης κακομεταχείρισης των Ηλικιωμένων και με τη στήριξη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, αναδεικνύει την κακομεταχείριση των ηλικιωμένων ως το μείζον κοινωνικό πρόβλημα της εποχής. Το υπό αναφορά πρόβλημα, όπως πρόσθεσε, εκτιμάται ότι θα επιδεινωθεί λόγω της ανόδου του προσδόκιμου ζωής και της γήρανσης του πληθυσμού αλλά και λόγω της οικονομικής κρίσης η οποία μαστίζει την Ευρώπη και ειδικά τις οικονομίες των νότιων χωρών αυτής.

Περαιτέρω, η ίδια δήλωσε ότι σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη, οι ηλικιωμένοι έχουν δικαίωμα σε αξιοπρεπή σύνταξη, ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο και κοινωνική προστασία. Ωστόσο, όπως παρατήρησε, αυτά παραμένουν μόνο ως διακηρύξεις, καθώς στην πραγματικότητα οι έρευνες δείχνουν ότι αυξάνονται η επαιτεία, οι θάνατοι από στρες, η παραμέληση, καθώς και οι αυτοκτονίες.

Στην Κύπρο, όπως πρόσθεσε, με την έξοδο από το μνημόνιο, άρχισε να παρατηρείται μια ενθαρρυντική βελτίωση με τη μικρή μείωση των δεικτών της ανεργίας και το κλείσιμο μερικών κοινωνικών παντοπωλείων. Ωστόσο, σύμφωνα με την ίδια, η μείωση των δεικτών της ανεργίας οφείλεται στη μη εγγραφή ανέργων στις αρμόδιες υπηρεσίες επειδή έχουν εξαντλήσει το δικαίωμά τους σε ανεργιακό επίδομα και στη μετανάστευση, κυρίως νέων ανθρώπων, η οποία αποστερεί από τους ηλικιωμένους τα αγαπημένα τους πρόσωπα.

Η δυσκολία στη δημιουργία νέων οικογενειών οξύνει το δημογραφικό πρόβλημα του τόπου, το οποίο αποκτά και πολιτικές προεκτάσεις ενόψει της επιδιωκόμενης λύσης

του κυπριακού προβλήματος. Για το θέμα αυτό, η πρόεδρος σημείωσε την ανάγκη στήριξης από το κράτος της υποβοηθούμενης αναπαραγωγής, η οποία εξυπακούει χρονοβόρες διαδικασίες και μεγάλο οικονομικό κόστος για τα ζευγάρια που επιθυμούν την απόκτηση παιδιού με κάθε τρόπο. Περαιτέρω, παρατήρησε ότι ο κοινωνικός ιστός διαρρηγνύεται, η υπογεννητικότητα αυξάνεται, η οικονομική κρίση οδηγεί στη βία ή και στο έγκλημα και όλα αυτά δημιουργούν σημαντικό αρνητικό αντίκτυπο σε βάρος των ηλικιωμένων.

Τέλος, η πρόεδρος της Επιτροπής Κοινωνικής Πρόνοιας τόνισε την ανάγκη όπως το σύνολο των αρμοδίων μεριμνήσει ώστε οι ηλικιωμένοι να αποκτήσουν σκοπό ζωής, παρουσία σε όλες τις εκφάνσεις της κοινωνίας και να περιβληθούν με αγάπη, μεταξύ άλλων, ως την ελάχιστη οφειλή για την προσφορά τους στο κοινωνικό σύνολο. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, όπως δήλωσε, απαιτείται η εκπόνηση ολοκληρωμένης και επιστημονικής μελέτης που να εξετάζει και να εισηγείται συγκεκριμένα μέτρα για την προετοιμασία των ανθρώπων για τη συνταξιοδότηση με γνώμονα την αξιοποίησή τους.

B. Ζητήματα που απασχόλησαν την Επιτροπή Κοινωνικής Πρόνοιας:

1. Κατάρρευση αξιών

Η συνεχιζόμενη ατιμωρησία των ενόχων και οι απαράδεκτες πράξεις εξεχόντων μελών της κοινωνίας, αναμφίβολα οδηγούν στη διασπορά συναισθημάτων πικρίας, απογοήτευσης, φόβου, άγχους και ανασφάλειας μεταξύ και των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού, όπως είναι οι ηλικιωμένοι, οι νέοι, οι χαμηλοσυνταξιούχοι, οι πολυμελείς και οι μονογονεϊκές οικογένειες, τα άτομα με αναπηρίες, οι ψυχικά πάσχοντες και οι ασθενείς με χρόνιες παθήσεις. Ειδικότερα, η μοναξιά και ο παραμερισμός των ηλικιωμένων γεννούν σε αυτούς αισθήματα διάψευσης, παραγνώρισης της προσφοράς τους και απόρριψης, που συχνά οδηγούν σε κατάθλιψη.

Παράλληλα, με τα προγράμματα λιτότητας, πλήττονται βασικά ανθρώπινα δικαιώματα και οι ηλικιωμένοι στερούνται του δικαιώματος να προσφέρουν παρουσία και δράση για το κοινωνικό σύνολο. Παρά τη σχετική βελτίωση, παρατηρείται το φαινόμενο οικογενειών νέων ανθρώπων, της παραγωγικής ηλικίας, με μόρφωση, να στηρίζονται από ηλικιωμένους γονείς. Πολύ συχνά, ηλικιωμένοι αναλαμβάνουν τη φροντίδα μικρών παιδιών, ως επί το πλείστο των εγγονιών τους, αφού κρατικοί βρεφονηπιακοί σταθμοί που παρέχουν τη σωστή φροντίδα και κοινωνικοποίηση των παιδιών, αλλά και ασφάλεια στους γονείς των παιδιών, αναστέλλουν τις εργασίες τους ή αναγκάζονται να περιορίσουν τη δράση τους. Το κόστος δε της παροχής φροντίδας σε ιδιωτικά ιδρύματα είναι απαγορευτικό, ενώ ταυτόχρονα δεν είναι δυνατόν να γίνεται απόλυτα ορθός έλεγχος στη λειτουργία τους.

2. Κοινωνική Μέριμνα - Ψυχαγωγία

Αναμφισβήτητο γεγονός αποτελούν οι ελλείψεις από πλευράς των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας στην παροχή επαρκούς αντιμετώπισης των αναγκών για στήριξη των ηλικιωμένων. Η αύξηση των λειτουργιών των πιο πάνω Υπηρεσιών μετρίασε το πρόβλημα, ωστόσο επαρκής λύση του δεν διαφαίνεται στον ορίζοντα. Ειδικότερα, υπογραμμίζονται οι σοβαρές ελλείψεις στον τομέα της κατ' οίκον φροντίδας, τις οποίες καλύπτουν εθελοντικές οργανώσεις υποκαθιστώντας το κράτος, παρά το δικό τους πρόβλημα επιβίωσης.

Παρεμφερές είναι και το πρόβλημα που παρουσιάζεται τα τελευταία χρόνια με τις στέγες ηλικιωμένων, αφού με τις αποκοπές στους μισθούς και στις συντάξεις αλλά και την ανεργία να μαστίζει τον τόπο, οικογένειες αδυνατούν να συμβάλουν στην κάλυψη του κόστους διαμονής των ηλικιωμένων οικείων τους. Περαιτέρω, τα Συμβούλια Κοινοτικής Ευημερίας (ΣΚΕ), οι δήμοι και οι εθελοντικές

οργανώσεις, που στηρίζουν για δεκαετίες ηλικιωμένους, δοκιμάζονται από την κρίση αντιμετωπίζοντας σοβαρά προβλήματα επιβίωσης αλλά παρά ταύτα συνεχίζουν να κάνουν μεγάλες προσπάθειες να διατηρηθούν στον τομέα. Δεν μπορεί να παραγνωρίζεται όμως το γεγονός ότι αυτή η κατάσταση στερεί τα μέλη τους από φιλικές επαφές, πνευματική και σωματική άσκηση που βελτιώνουν τη ζωή των ηλικιωμένων. Είναι για αυτό που οι ηλικιωμένοι στηρίζουν με κάθε τρόπο τις οργανώσεις τους, συνεισφέροντας ακόμα και με έργα των χεριών τους προκειμένου να συμβάλουν στην αύξηση των εσόδων τους.

Τέλος, παρατηρείται έλλειψη, σε μεγάλο βαθμό, οργανωμένων προγραμμάτων στα οποία οι ηλικιωμένοι να αποδεικνύονται χρήσιμοι και παραγωγικοί. Πρωτίστως, όμως, απουσιάζουν σχέδια έγκαιρης προετοιμασίας για την συνταξιοδότηση, ώστε να αξιοποιούνται οι γνώσεις και οι εμπειρίες των συνταξιούχων που μπορούν να αποδειχθούν πολύτιμες για τους νεότερους.

3. Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα

Κενά και προβλήματα εξακολουθούν να υπάρχουν στο θέμα του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος. Παρόλο ότι το αρμόδιο υπουργείο προχώρησε στην αύξηση του αριθμού των λειτουργών που εξετάζουν και διεκπεραιώνουν τις αιτήσεις, παρατηρείται ακόμη καθυστέρηση στο ζήτημα αυτό, το οποίο πλήττει κυρίως τα ηλικιωμένα άτομα με αναπηρίες και με σοβαρά προβλήματα υγείας. Περαιτέρω, προβλήματα όπως η άγνοια, που εμποδίζει κυρίως τους χαμηλοσυνταξιούχους και τα άτομα τα οποία δεν έχουν την απαραίτητη γνώση ώστε να επωφελούνται από τις πρόνοιες της νομοθεσίας, δεν έχουν ακόμη επιλυθεί.

Επιπροσθέτως των πιο πάνω, τα κριτήρια για την παραχώρηση του

δικαιώματος φροντίδας φαίνεται να χρήζουν επανεξέτασης, ενώ με βάση την υφιστάμενη νομοθεσία του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος παρατηρείται στις περισσότερες περιπτώσεις σημαντική μείωση των ποσών που παραχωρούνται.

Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι κλιμάκιο της Επιτροπής Κοινωνικής Πρόνοιας της Βουλής των Γερόντων είχε τον περασμένο Αύγουστο συνάντηση με την Υπουργό Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, κ. Ζέτα Αιμιλιανίδου, η οποία διαβεβαίωσε τους εκπροσώπους της Επιτροπής ότι όλα τα προβλήματα των ηλικιωμένων που αφορούν στο υπουργείο της μελετώνται με αληθινό ενδιαφέρον και ανέφερε ότι μελετούνται τρόποι για την αντιμετώπιση τους που αποσκοπούν στη βελτίωση της διαβίωσης των ηλικιωμένων γενικότερα αλλά και ειδικότερα των ατόμων που χρειάζονται φροντίδα, που αντιμετωπίζουν προβλήματα υγείας ή και αναπηρίες. Οι εκπρόσωποι της Επιτροπής κάλεσαν την Υπουργό να εντατικοποιήσει τις προσπάθειες προς την πιο πάνω κατεύθυνση.

4. Ενημέρωση ατόμων με προβλήματα ακοής

Με ικανοποίηση έχει παρατηρηθεί ότι Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας έχουν προχωρήσει σε υποτιτλισμό των δελτίων ειδήσεων ώστε να μπορούν να τα παρακολουθούν ηλικιωμένα άτομα με μεταγλωσσική κωφότητα που δεν γνωρίζουν τη νοηματική. Παρόλα αυτά, η νομοθετική προώθηση του θέματος αποτελεί αδήριτη ανάγκη προκειμένου να τεθεί σε καθολική βάση η όλη προσπάθεια.

5. Προσφυγικοί οικισμοί

Παρόλο ότι διαπιστώνεται βελτίωση της κατάστασης σε προσφυγικές πολυκατοικίες και συνοικισμούς, τα προβλήματα από την έλλειψη ανελκυστήρων

και την ακαταλληλότητα των κτιρίων δεν έχουν εκλείψει. Είναι αναγκαίο να προωθηθεί χωρίς άλλη καθυστέρηση η τοποθέτηση ανελκυστήρων, όπου είναι δυνατόν, καθώς και η συντήρηση των κατοικιών, αφού σε αυτές διαμένουν ηλικιωμένα άτομα στην πλάτη των οποίων για πέραν από σαράντα χρόνια στοιβάχτηκαν, μεταξύ άλλων, ο ξεριζωμός, η απώλεια αγαπημένων ανθρώπων και η φθορά του χρόνου που δυσκολεύουν τη ζωή τους.

6. Ιατρική περίθαλψη

Εξαιρετικά σοβαρό κρίνεται το πρόβλημα της επί πολλών ετών αποτυχίας για εφαρμογή του Γενικού Σχεδίου Υγείας. Σε συνδυασμό με την αποψίλωση των κρατικών νοσηλευτηρίων, η ποιότητα ζωής και υγείας κυρίως των ηλικιωμένων, πλήττεται σε μεγάλο βαθμό. Δεν πρέπει να παραγνωρίζεται ότι οι εν λόγω ηλικιωμένοι κατέβαλλαν για δεκαετίες τις σχετικές εισφορές ώστε να συμβάλλουν στην ιατροφαρμακευτική τους περίθαλψη ενώ σήμερα καλούνται να καταβάλλουν εκ νέου χράτασι για νοσηλεία και φάρμακα στα κρατικά νοσηλευτήρια ή να καταφεύγουν στον απρόσιτο για πολλούς ιδιωτικό τομέα. Περισσότερα για το θέμα αυτό συμπεριλαμβάνονται στην Έκθεση της Επιτροπής Υγείας της Βουλής των Γερόντων.

7. Στήριξη της Βουλής των Γερόντων

Η δεκαοκταετής παρουσία και λειτουργία του θεσμού της Βουλής των Γερόντων έχει επιτύχει, με αγώνες, βελτιώσεις στα κοινωνικά πράγματα του τόπου και τη ζωή των ηλικιωμένων. Παρά ταύτα, η λειτουργία του θεσμού κλονίζεται εδώ και χρόνια από τη μείωση των κονδυλίων στήριξής του. Πιο συγκεκριμένα, η απόφαση για μερική απασχόληση της λειτουργού που απασχολείται για υποστήριξη των εργασιών της Βουλής των Γερόντων ήταν πλήγμα για το θεσμό, αφού δεκαπέντε ώρες εβδομαδιαίως δεν παρέχουν ικανοποιητική αμοιβή και

έτσι αναγκάζουν τις λειτουργούς να τερματίζουν τις υπηρεσίες τους με αποτέλεσμα τον περιορισμό των δυνατοτήτων της Βουλής για δράση και καλύτερης αξιοποίησης των εμπειριών τους.

Σημειώνεται ότι για το θέμα αυτό, κλιμάκιο του Παγκύπριου Συντονιστικού Συμβουλίου Εθελοντισμού (ΠΣΣΕ) και της Βουλής των Γερόντων είχε συνάντηση με αρμοδίους του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων με σκοπό την επίλυση του προβλήματος. Εν αναμονή των απαντήσεων τους επαναλαμβάνουμε το αίτημα μας για στήριξη του θεσμού, ο οποίος αναμφίβολα συμβάλλει τα μέγιστα στη βελτίωση της ζωής των ηλικιωμένων ενώ παράλληλα τους αναπτύσσει το αίσθημα πως είναι χρήσιμοι.

Γ. Οι απόψεις των αρμόδιων κυβερνητικών υπηρεσιών επί των πιο πάνω εγερθέντων ζητημάτων:

1. Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Η εκπρόσωπος των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων υπέβαλε σχετικό υπόμνημα στη Βουλή, στο οποίο διαλαμβάνονται οι θέσεις του εν λόγω υπουργείου, οι οποίες συνοψίζονται στα ακόλουθα:

Στόχος των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας είναι η διασφάλιση της ποιότητας των προσφερόμενων υπηρεσιών και η έγκριση και η επιθεώρηση της λειτουργίας των Στεγών Ηλικιωμένων και Αναπήρων, ώστε να επιτυγχάνεται η διατήρηση της λειτουργίας τους στα καθορισμένα από τη σχετική νομοθεσία επίπεδα. Με γνώμονα τον εν λόγω στόχο και προς επίτευξη του επί μέρους σκοπού της συστηματικής επιθεώρησης όλων των προγραμμάτων και της εντατικοποίησης των προσπαθειών για συμμόρφωση των ιδιοκτητών τους προς τις πρόνοιες της νομοθεσίας το υπουργείο έχει ετοιμάσει προσχέδιο

νομοσχεδίου για τον εκσυγχρονισμό της υφιστάμενης νομοθεσίας, το οποίο βρίσκεται στο στάδιο της μελέτης από τη Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας. Στο εν λόγω προσχέδιο συμπεριλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, ρυθμίσεις ώστε να εισαχθεί υποχρέωση για καλή γνώση της ελληνικής γλώσσας από τους κοινοτικούς υπηκόους και τους υπηκόους τρίτων χωρών που απασχολούνται στον τομέα αυτό προκειμένου να βελτιωθεί η επικοινωνία με τα άτομα που επιμελούνται της φροντίδας τους.

Σε σχέση με την κατ' οίκον φροντίδα, στο υπό αναφορά υπόμνημα αναφέρεται ότι η ανάγκη για νομοθετική ρύθμιση της παροχής υπηρεσιών κατ' οίκον φροντίδας δεν υπήρχε μέχρι σήμερα. Αυτή προέκυψε λόγω των δημογραφικών αλλαγών και της τάσης για αύξηση του γηράσκοντος πληθυσμού αλλά και των αναγκών άλλων ομάδων που επιθυμούν την παροχή φροντίδας στο σπίτι, αντί της ιδρυματικής, ενώ η εν λόγω νομοθετική ρύθμιση κρίνεται αναγκαία και ως μέτρο πρόληψης της πιθανής άσκησης βίας κατά των ατόμων που τυγχάνουν φροντίδας στο σπίτι τους. Περαιτέρω, στο ίδιο υπόμνημα αναφέρεται ότι έχει και για αυτό το θέμα ετοιμαστεί προσχέδιο νομοθεσίας, τόσο πρωτογενούς όσο και δευτερογενούς, με σκοπό τη ρύθμιση των κριτηρίων και των διαδικασιών που αφορούν την έγκριση, την επιθεώρηση και τον τερματισμό της λειτουργίας προγραμμάτων παροχής υπηρεσιών κατ' οίκον φροντίδας, η οποία θα μπορεί να παρέχεται από νομικά πρόσωπα ή από φυσικά πρόσωπα σε μονήρη άτομα ηλικίας άνω των δεκαοκτώ ετών ή σε οικογένειες. Οι περιληφθείσες στο εν λόγω προσχέδιο νομοθεσίας πρόνοιες ρυθμίζουν, μεταξύ άλλων, ζητήματα όπως τον καθορισμό των ελάχιστων προσόντων και επιμόρφωσης των φροντιστών και την ασφάλεια των ατόμων που επωφελούνται της φροντίδας τους. Στο πλαίσιο της επίτευξης του πιο πάνω σκοπού, έχει δημιουργηθεί

προκαταρκτικός κατάλογος προσώπων ή οργανισμών παροχής υπηρεσιών κατ' οίκον φροντίδας, στον οποίο έχουν εγγραφεί μέχρι σήμερα ογδόντα τέσσερα φυσικά πρόσωπα και δεκαεπτά μη κυβερνητικοί οργανισμοί που παρέχουν αυτού του είδους τις υπηρεσίες.

Σε σχέση με τα Συμβούλια Κοινοτικής Ευημερίας στο ίδιο υπόμνημα αναφέρεται ότι οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας στηρίζουν, σε συνεργασία με την Κοινωνία των Πολιτών, τη δημιουργία δομών και δράσεων υποστήριξης, φροντίδας, ενδυνάμωσης, κοινωνικοποίησης και τόνωσης της αυτοπεποίθησης των ηλικιωμένων, καθώς και προγραμμάτων ενίσχυσης του αισθήματος της ανεξαρτησίας και της κοινωνικής συμμετοχής τους. Για το σκοπό αυτό, στο πλαίσιο του Σχεδίου Κρατικών Ενισχύσεων Ήσσονος Σημασίας, παραχωρείται ετήσια οικονομική ενίσχυση σε μη κυβερνητικές οργανώσεις και σε αρχές τοπικής διοίκησης για τη λειτουργία προγραμμάτων που στοχεύουν στην κάλυψη των αναγκών φροντίδας των ηλικιωμένων είτε πάνω σε εικοσιτετράωρη βάση, είτε για διημερεύουσα φροντίδα ή για κατ' οίκον φροντίδα. Ειδικότερα, κατά το 2015, όπως επισημαίνεται, εξήντα επτά τέτοια προγράμματα από τα οποία εξυπηρετήθηκαν περίπου δύο χιλιάδες ηλικιωμένα πρόσωπα έλαβαν συνολική κρατική ενίσχυση ύψους €1.262.000, ποσό που αντιστοιχεί περίπου στο 20% του συνολικού ποσού που δόθηκε για επιχορήγηση όλων των προγραμμάτων κοινωνικής φροντίδας παγκύπρια. Πιο αναλυτικά, επιχορηγήθηκαν τριάντα Στέγες με το ποσό των €795.000, δεκαέξι Κέντρα Ενηλίκων με το ποσό των €230.000 και είκοσι ένα προγράμματα Κατ' οίκον Φροντίδας και Υπηρεσιών Ηλικιωμένων με το ποσό των €237.000.

Περαιτέρω, στο πλαίσιο των πιο πάνω προγραμμάτων τα οποία αφορούν σε Στέγες 24ωρης φροντίδας, Κέντρα Ενηλίκων για διημερεύουσα φροντίδα και

Προγράμματα Κατ' Οίκον Φροντίδας και Υπηρεσιών Ηλικιωμένων εντάσσονται και οι ευκαιρίες που παρέχονται στους ηλικιωμένους για ψυχαγωγία, καθότι όπως αναφέρεται τα προγράμματα ψυχαγωγίας καθεαυτά δεν τυγχάνουν κρατικής ενίσχυσης.

Ένα άλλο ζήτημα που περιλαμβάνεται στο υπόμνημα των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας είναι η έγκριση της Υπουργικής Διακήρυξης **«Διασφαλίζοντας μια κοινωνία για όλες τις ηλικίες: Προωθώντας την ποιότητα ζωής και την ενεργό γήρανση»**. Η Διακήρυξη αυτή εγκρίθηκε στο πλαίσιο της υπουργικής διάσκεψης της Οικονομικής Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για την Ευρώπη (UNECE) που διεξήχθη στη Βιέννη το 2012. Στην εν λόγω διακήρυξη, όπως επίσης αναφέρεται, οι Υπουργοί δεσμεύτηκαν να επιτύχουν μέχρι το 2017 του ακόλουθους κύριους στόχους:

- A. Ενθάρρυνση για παράταση του εργασιακού βίου και διατήρηση της ικανότητας για εργασία,
- B. προώθηση και διαφύλαξη της συμμετοχής, της μη διάκρισης και της κοινωνικής ένταξης των ηλικιωμένων,
- Γ. προώθηση και διαφύλαξη της αξιοπρέπειας, της υγείας και της ανεξαρτησίας στην τρίτη ηλικία, και
- Δ. διατήρηση και ενίσχυση της αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών.

Από πλευράς του υπουργείου, όπως επισημαίνεται, βρίσκεται σε εξέλιξη η οριστικοποίηση του προσχεδίου στρατηγικής για τους ηλικιωμένους το οποίο περιλαμβάνει τους προαναφερθέντες κύριους στόχους.

Για το θέμα του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος, το υπό αναφορά υπουργείο επισημαίνει ότι οι αιτήσεις που υποβάλλονται από χαμηλοσυνταξιούχους στην αρμόδια υπηρεσία που υπάγεται σε αυτό

εξετάζονται άμεσα και σε περίπτωση απόρριψής τους διαβιβάζονται για εξέταση ως προς το δικαίωμα για καταβολή επιδόματος χαμηλοσυνταξιούχου. Η διεκπεραίωση των αιτήσεων που αφορούν το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα όπως αναφέρει το ίδιο υπουργείο γίνεται άμεσα και δεν υπερβαίνει τον ενάμιση μήνα από την υποβολή τους, χρόνος που είναι αναγκαίος, όπως επισημαίνεται, για την εξασφάλιση των αναγκαίων πληροφοριών για επαλήθευση των στοιχείων της αίτησης.

Επιπροσθέτως των πιο πάνω, στο ίδιο υπόμνημα αναφέρονται στοιχεία για το Σχέδιο Ενίσχυσης Νοικοκυριών Συνταξιούχων με Χαμηλά Εισοδήματα. Όπως επισημαίνεται, το σχέδιο αυτό τέθηκε σε εφαρμογή από το 2010 με αναδρομική ισχύ από 1^η Δεκεμβρίου 2009, στη βάση εισοδηματικών κριτηρίων. Δικαιούχοι του εν λόγω Σχεδίου είναι οι συνταξιούχοι που βρίσκονται κάτω από το καθορισμένο όριο της φτώχειας, οι οποίοι το Σεπτέμβριο του 2016 αριθμούσαν 32.297 συνταξιούχους από 24.031 νοικοκυριά. Μεταξύ άλλων, στο εν λόγω υπόμνημα αναφέρεται ότι το Υπουργικό Συμβούλιο με απόφαση του, που λήφθηκε στις 13 Μαΐου 2016, αύξησε το ποσό του επιδόματος στην κατώτερη κατηγορία από €150 σε €170 ενώ αυξήσεις παραχωρήθηκαν και στις επόμενες οκτώ εισοδηματικές κατηγορίες του Σχεδίου.

Σε σχέση με το θεσμό της κοινωνικής κάρτας τα όσα αναφέρονται στο πιο πάνω αναφερθέν υπόμνημα αφορούν τα κόμιστρα των λεωφορείων και την είσοδο σε μουσεία. Όπως επισημαίνεται σε αυτό, η κοινωνική κάρτα εκδίδεται από τις Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων αλλά τα κόμιστρα καθορίζονται από τον Υπουργό Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων και η συνεπαγόμενη δαπάνη συμπεριλαμβάνεται στον προϋπολογισμό του Τμήματος Οδικών Μεταφορών του ίδιου υπουργείου στις αρμοδιότητες του οποίου εμπίπτει η διακίνηση των εν

λόγω κατόχων. Από τη 17^η Ιουνίου 2013, οι κάτοχοι κοινωνικής κάρτας δικαιούνται έκπτωσης στα εν λόγω κόμιστρα, ύψους 50%, αντί της δωρεάν διακίνησης όπως ίσχυε προηγουμένως. Το υπόλοιπο 50% επιχορηγείται από το κράτος επισημαίνοντας ταυτόχρονα ότι η εισαγωγή τέλους στη διακίνηση των κατόχων κοινωνικής κάρτας αποτελεί μέτρο που συμπεριλήφθηκε στο Μνημόνιο Συναντίληψης μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας. Όσο αφορά τη δωρεάν είσοδο ή την παραχώρηση έκπτωσης στα τέλη που καταβάλλονται από τους κατόχους κοινωνικής κάρτας σε μουσεία, μνημεία και επισκέψιμους αρχαιολογικούς χώρους, το Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων ενημέρωσε γραπτώς ότι εξετάζει το όλο θέμα και προτίθεται να το επαναφέρει όταν οι δημοσιονομικές συνθήκες το επιτρέψουν.

Αναφορικά με τη στήριξη της Βουλής των Γερόντων, η θέση του Υπουργείου είναι ότι συμφωνεί με τη σκοπιμότητα της ύπαρξης του θεσμού και στηρίζει τη λειτουργία της. Το αίτημα της πλήρους απασχόλησης λειτουργού που να παρέχει τις υπηρεσίες του στη Βουλή των Γερόντων εξετάζεται περαιτέρω από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας μετά από σχετικές οδηγίες της Υπουργού Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων κατόπιν συνάντησής της με αντιπροσωπεία της Επιτροπής Κοινωνικής Πρόνοιας της Βουλής των Γερόντων τον περασμένο Αύγουστο.

2. Υπουργείο Εσωτερικών

Η εκπρόσωπος του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, αφού επιβεβαίωσε ότι το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού που διαμένουν στους προσφυγικούς οικισμούς είναι ηλικιωμένοι, δήλωσε ότι το τμήμα έχει περιλάβει ποσά στον προϋπολογισμό του για σκοπούς συντήρησης των εν λόγω οικισμών. Οι

ανάγκες αυτές, σύμφωνα με την ίδια, καλύπτονται με ιδιώτη εργολάβο και επικεντρώνονται σε αιτήματα που τίθενται σε γνώση του τμήματος είτε τηλεφωνικώς είτε γραπτώς. Παρά ταύτα, το ίδιο το τμήμα με δικές του ενέργειες προσπαθεί να συμβάλει στη διόρθωση των προβλημάτων όπου αυτά ανακύπτουν, κυρίως όταν αφορούν την ασφάλεια και υγεία των ενοίκων. Ωστόσο, ορισμένες περιπτώσεις παρουσιάζουν δυσκολίες στη διεκπεραίωση, κυρίως όταν αφορούν την αναγκαία εξασφάλιση συγκατάθεσης από ιδιοκτήτες οικιών ή διαμερισμάτων πολυκατοικιών για τα οποία έχουν παραχωρηθεί τίτλοι ιδιοκτησίας. Για το ζήτημα αυτό, που αφορά στο μεγαλύτερο βαθμό την εγκατάσταση ανελκυστήρων σε πολυκατοικίες η εν λόγω εκπρόσωπος ανέφερε ότι, σε συνεργασία και με την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Προσφύγων-Εγκλωβισμένων-Αγνοουμένων-Παθόντων, εξετάζεται προκειμένου να εξευρεθούν λύσεις.

Επιπροσθέτως των πιο πάνω, η ίδια εκπρόσωπος ανέφερε ότι το τμήμα της έχει καταρτίσει προγραμματισμό για την εγκατάσταση ανελκυστήρων σε όσες πολυκατοικίες επιδέχονται τέτοια εγκατάσταση, καθώς επίσης για την κατασκευή ραμπών προκειμένου να καταστεί δυνατή η διακίνηση αναπηρικών καροτσιών. Τον εν λόγω προγραμματισμό δεσμεύτηκε να τον καταθέσει ενώπιον της Βουλής.

3. Υπουργείο Υγείας

Οι εκπρόσωποι του Υπουργείου Υγείας ενημέρωσαν την Επιτροπή ότι το σχετικό νομοσχέδιο που αφορά το Γενικό Σχέδιο Υγείας, με προγραμματισμό πλήρους εφαρμογής του το 2020, κατατέθηκε στη Βουλή για εξέταση. Περαιτέρω, ανέλυσαν τις θέσεις του υπουργείου τους αναφορικά με ζητήματα που αφορούν τη συνεισφορά που καταβάλλεται από τους ηλικιωμένους κατά τις

επισκέψεις τους στα κρατικά νοσηλευτήρια αλλά και ειδικότερα κατά την επανεκτέλεση ιατρικών συνταγών, τη διεξαγωγή ιατρικών αναλύσεων, τις τιμές των φαρμάκων και άλλα ζητήματα. Οι θέσεις αυτές παρουσιάζονται και αναλύονται εκτενώς στην Έκθεση της Επιτροπής Υγείας της Βουλής των Γερόντων.

Δ. Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Ο πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων κ. Αντρέας Φακοντής αφού τόνισε τη σημασία της λειτουργίας και του ρόλου της Βουλής των Γερόντων, επισήμανε ότι η Βουλή των Αντιπροσώπων και ειδικότερα η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, στην αρμοδιότητα της οποίας εμπίπτουν αρκετά από τα ζητήματα που απασχολούν τη Βουλή των Γερόντων, αποτελεί μόνιμο συμπαραστάτη και στηρίζει διαχρονικά τα αιτήματα που αποσκοπούν στην άμβλυνση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι ηλικιωμένοι μας. Ο ίδιος, παρατηρώντας ότι διαχρονικά τα προβλήματα παραμένουν περίπου τα ίδια δήλωσε ότι χρειάζεται περισσότερος έλεγχος της εκτελεστικής εξουσίας προκειμένου να επιτευχθούν αποτελέσματα, καθότι είναι γνωστό πως ο ρόλος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων περιορίζεται στην άσκηση του κοινοβουλευτικού ελέγχου. Συναφώς, η επιτροπή απευθύνεται μέσω επιστολών της προς τους αρμόδιους υπουργούς, διαβιβάζοντάς τους τα αιτήματα των ηλικιωμένων στα επιμέρους ζητήματα, όπως αυτά τίθενται ενώπιόν της, με την παράκληση για μελέτη και επίλυσή τους. Τέλος, ο ίδιος δεσμεύτηκε όπως εξετάσει την πιθανότητα πραγματοποίησης συνάντησης των δύο επιτροπών δύο φορές το χρόνο, ώστε να παρακολουθούνται πιο

στενά οι δράσεις της εκτελεστικής εξουσίας στον τομέα αυτό, με στόχο την υποβοήθηση της επίλυσης των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι ηλικιωμένοι μας.

Ε. Επιτροπή Κοινωνικής Πρόνοιας

Υπό το φως των πιο πάνω, παρατίθενται συνοπτικά οι εισηγήσεις της Επιτροπής Κοινωνικής Πρόνοιας στην προσπάθειά της να συμβάλει στην αντιμετώπιση των ζητημάτων που ταλανίζουν τους ηλικιωμένους.

1. Προώθηση αξιοπρεπούς διαβίωσης

Να επανέλθουν οι συντάξεις στα προ της κρίσης επίπεδα, σύμφωνα και με τις σχετικές υποσχέσεις των κρατικών αξιωματούχων. Ειδικότερα, να τερματιστεί η μείωση της ειδικής χορηγίας (μικρής επιταγής), της κατάργησης του πασχαλινού επιδόματος από μεγάλο αριθμό δικαιούχων και κυρίως της δωρεάν ιατρικής περίθαλψης και του δικαιώματος ελεύθερης χρήσης των δημόσιων συγκοινωνιών. Περαιτέρω, στα υπολογιζόμενα εισοδήματα να μην λαμβάνονται υπόψη τα εισοδήματα από τον Κυπριακό Οργανισμό Αγροτικών Πληρωμών, ούτε και όλοι οι τόκοι που πιθανό να λαμβάνουν οι συνταξιούχοι από καταθέσεις, τις οποίες χρησιμοποιούν κυρίως για την αντιμετώπιση προβλημάτων υγείας.

2. Φροντίδα

- Να αποφεύγεται, όπου είναι δυνατόν, η ιδρυματοποίηση των ηλικιωμένων, παραχωρώντας ταυτόχρονα την απαραίτητη κρατική στήριξη ώστε να μπορούν οι ηλικιωμένοι να ζουν στο χώρο τους, με τις δικές τους δυνάμεις και να μην αισθάνονται ότι αποτελούν βάρος για τους δικούς τους ανθρώπους.
- Να γίνεται πιο αποτελεσματική επιτήρηση στις στέγες ηλικιωμένων, ώστε να διασφαλίζεται η παροχή σωστής φροντίδας και ποιοτικής διαβίωσης.
- Να τηρείται αυστηρά η νομοθεσία που αφορά τη φροντίδα ατόμων σε στέγες

ηλικιωμένων.

3. **Εθνικό Σχέδιο δράσης για τους ηλικιωμένους**

Να εκπονηθεί νέο εθνικό σχέδιο δράσης για τους ηλικιωμένους ώστε να προωθηθεί η καλύτερη επικοινωνία μεταξύ των γενεών, να τονωθεί το ηθικό των ηλικιωμένων και να βελτιωθεί το βιοτικό επίπεδο και η ποιότητα ζωής τους.

4. **Προβλήματα επιβίωσης**

Να ενισχυθούν οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας για στήριξη οικογενειών που αντιμετωπίζουν προβλήματα επιβίωσης, οικονομικά και άλλα, και να βελτιωθούν οι παρεχόμενες υπηρεσίες στα κρατικά νοσηλευτήρια, μεταξύ άλλων, δίνοντας προτεραιότητα σε ηλικιωμένους των οποίων η κατάσταση απαιτεί παραπομπή στον ιδιωτικό τομέα. Περαιτέρω, ζητείται όπως προωθηθεί το αίτημα για παροχή κατ' οίκον νοσηλείας των ηλικιωμένων και στην ύπαιθρο.

5. **Πολιτιστικές εκδηλώσεις και κοινωνικά δρώμενα**

- Να προωθηθούν εκδηλώσεις και προγράμματα που διασφαλίζουν καλύτερη ποιότητα ζωής και ευημερίας στους ηλικιωμένους.
- Να επανέλθει το τετραήμερο των διακοπών σε ξενοδοχεία για τους συνταξιούχους και τους πάσχοντες και να δημιουργηθούν οι αναγκαίες υποδομές για εύκολη προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρίες στα ξενοδοχεία.
- Να παραχωρούνται πακέτα διακοπών για τους Κύπριους συνταξιούχους, όπως παραχωρούνται πακέτα διακοπών για τους ξένους.

6. **Διεκδίκηση εκπτώσεων**

Να επιδιωχθεί η διεκδίκηση εκπτώσεων για ηλικιωμένους στους λογαριασμούς του ηλεκτρικού ρεύματος και της υδατοπρομήθειας.

7. **Πρόσβαση ηλικιωμένων και ατόμων με αναπηρίες σε κρατικές υπηρεσίες**

- Να εγκατασταθούν ανελκυστήρες σε όλες τις κρατικές υπηρεσίες και να αναβαθμιστούν όσοι δεν πληρούν τις προδιαγραφές για αναπηρικά καροτσάκια.
- Να μελετηθεί η δυνατότητα συγκέντρωσης των κυβερνητικών τμημάτων στα ίδια κτίρια, για διευκόλυνση των ηλικιωμένων ατόμων αλλά και γενικά του πληθυσμού.

8. **Ασφάλιση συνταξιούχων οδηγών**

Να ασφαρίζονται οι συνταξιούχοι οδηγοί με τα ίδια κριτήρια όπως οι υπόλοιποι οδηγοί, εκτός αν συντρέχει λόγος, και να επιβαρύνονται επιπρόσθετα μόνο σε περίπτωση δυστυχήματος.

9. **Διακίνηση και Κοινωνική κάρτα**

- Να βελτιωθούν οι αστικές και οι αγροτικές συγκοινωνίες τόσο με καταλληλότερα μέσα, όσο και σε συχνότητα δρομολογίων για την καλύτερη εξυπηρέτηση των συμπολιτών μας, προβλέποντας ταυτόχρονα μέτρα για την επίβλεψη της επιβίβασης και της αποβίβασης των ηλικιωμένων.
- Να επανέλθει το δικαίωμα για δωρεάν διακίνηση των δικαιούχων της κοινωνικής κάρτας.
- Να μελετηθεί η αναβάθμιση του θεσμού της κοινωνικής κάρτας παραχωρώντας όσο το δυνατό περισσότερες δυνατότητες πρόσβασης σε χώρους ψυχαγωγίας, μουσεία και εκδηλώσεις.

10. **Στήριξη της Βουλής των Γερόντων**

Να στηριχθεί ο θεσμός της Βουλής των Γερόντων, μέσω της πλήρους απασχόλησης της αρμόδιας λειτουργού.

Η Επιτροπή Κοινωνικής Πρόνοιας, υποβάλλοντας την παρούσα έκθεση καλεί όλους τους αρμόδιους φορείς να λάβουν σοβαρά υπόψη όλες τις εισηγήσεις που

περιλαμβάνονται σε αυτή και να μεριμνήσουν για την άμεση υλοποίησή τους. Καταλήγοντας, η πιο πάνω Επιτροπή τονίζει ότι αποτελεί αδήριτη ανάγκη όπως το φετινό σύνθημα **‘Το αναφαίρετο δικαίωμα σε ποιότητα ζωής και υγείας’** γίνει πραγματικότητα.

31 Οκτωβρίου 2016

AG/NX
11.15.01